

№ 11

**Витяг з протоколу Предсоборної Наради УАПЦ
від 26–30 липня 1927 р.**

ПРОТОКОЛ

Предсоборної Наради УАПЦ, що на підставі ухвали
відбулася в храмі св. Софії м. К[иева] 26–30 липня 1927 р.

[...]

27 липня [1927 р.] засідання Наради відкривається о 10-й год. ранку
співом молитви.

Оголошується дозвіл Адмінвідділу від 27 липня № 4/19508 поповнити
повідку денну поточними справами.

Виступає з доповіддю по IV-му розділу програму Собору Голова Президії
ВПЦР Єп. П. РОМОДАНІВ.

Доповідач зупиняється на труднощах мати всі потрібні матеріали, що-до
історії навіть I-го Всеукраїнського Церковного Собору, а також на неможли-
вості поділити історію УАПЦ від 1-го до 2-го Собору на певні етапи, як цього
вимагає вироблений Предсоборною Комісією програм:

Доповідач вносить на вирішення Наради такі пропозиції:

- 1) Відкинути поділ на етапи.
- 2) Винести пораду, чи слід обмежитись використанням лише архівного
матеріалу, чи слід брати на увагу і свідчення діячів церковних.
- 3) Винести пораду чи слід робити оцінку стану УАПЦ, бо ця оцінка нале-
жить майбутній історії і неможлива в сучасний мент життя УАПЦ, чи лише,
зазначивши певні видачки характерні для історії події та акти, освітити, з'ясу-
вати стан Церкви. Арх. К. КРОТЕВИЧ зазначає, що не можна обмежуватись
лише архівними матеріалами, не можна обійти доби, що свідчить про участь
в житті УАПЦ Арх. Парфенія. Підіймаю також питання про те, чи буде пот-
реба виступати на Соборі представникам окремих округ співдоповідачами
по розділу IV-му.

На цьому обмірковування припиняється повідомленням Голови Наради
про те, що представник Влади просить завітати зараз до нього о. Мітрополі-
та та 5 представників Церкви.

Нарадою обрано в делегацію таких осіб: Арх. І. ОКСІЮКА*, Єп. М. БО-
РЕЦЬКОГО, Арх. К. КРОТЕВИЧА, священників: ШАРАЯ та ТАРАНА й ми-
рянина КУЛИДУ.

За пропозицією Арх. І. ОКСІЮКА в склад делегації від Всеукр[аїнської]
Пр[авославної] Ради повинні увійти Єп. РОМОДАНІВ та Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ.

* Тут і далі ім'я Йосипа Оксіюка чомусь надруковано [Іосиф].

Ухвалено зробити перерву до 1-ої години дня.

Засідання відновляється о 2-й год. дня.

Голова наради вносить пропозицію заслухати інформацію делегації до представника Уряду.

Нарада просить Арх. І. ОКСЮКА подати таку інформацію:

Арх. І. ОКСЮК* доповідає:

Представник уряду зазначив, що в Харкові він представникам Харківської Церкви зауважав про антирадянські виступи о. Мітрополіта. Президія ВПЦР мусила довести до відома всієї Церкви заувагу уряду. Тепер представник Уряду, користуючись присутністю в Києві делегатів від округових Церков, подає всій УАПЦ відомості про виступи о. Мітрополіта, які уряд рахує контр-революційними:

1) В розмові з В. В. ПОТІЄНКОМ о. Мітрополіт оцінював стан Радвлади як стан агонії та переконував ПОТІЄНКА в тому, що не треба йому зрікатися сану, а краще піти на заслання;

2) Весною цього року о. Мітрополіт, оцінюючи політичний стан УСРР, теж висловився, що це стан агонії, що Радвладі залишилось 2–3 тижні існування;

3) Участь в нелегальній нараді 2-го червня;

4) О. Мітрополіт в листі ШЕЛУХІНА до нього викреслив місце, де ШЕЛУХІН несприятливо говорить про Петлюру; цим о. Мітрополіт визнав себе сторонником Петлюровщини;

5) З відому о. Мітрополіта представниками УАПЦ мирянами велися переговори з тихоновцями про угоду що-до взаємного ненападу, для боротьби та знищення обновленців, що з'являються «шайкою шпигунів» в цих переговорах брав участь один з членів Президії ВПЦР.

Далі представник Влади зауважує, що не тільки Харківська Церква, а й сама ВПЦР не оповістила в достатній мірі про загрожуючий сучасний стан всю УАПЦ. Уряд вважає, що коли Церква не зробить з цього належних висновків, Уряд поставлений буде перед необхідністю позбавити всіх набутих прав.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Представникові уряду доведено, що Президія ВПЦР своєчасно про зауваги Уряду інформувала Церкву, а також зазначено й те, що Президія ВПЦР не давала нікому з своїх членів уповноважень на ведення переговорів з тихонівцями. Далі о. П. РОМОДАНІВ додає: Представник Уряду заявив, що до о. Мітрополіта Влада апелювати не може, бо вона йому не вірить; не довіряє Влада також Президії ВПЦР, бо остання покриває діяння о. Мітрополіта. Голова Наради просить висловитися в якому порядку буде продовжуватись Нарада.

Арх. К. КРОТЕВИЧ вносить пропозицію о. Мітрополіта дати відповідь Нараді на ті обвинувачення, які пред'явив йому представник Влади.

* Тут і далі всі підкреслення в тексті зроблено на друкарській машинці.

О. Мітрополіт зазначає: «представникові Влади я нічого не говорив, бо він заявив, що мені не вірить. Нараді теж буду говорити лише тоді, коли Народа мені вірить».

Голова Народи просить о. Мітрополіта дати пояснення.

О. Мітрополіт каже: завдання дискредитувати Мітрополіта УАПЦ – завдання давнє, але в діяльності моїй нема нічого щоб можна було-б назвати контрреволюційним. Справа Церкви сказати, чи потрібен я, як мітрополіт, чи ні; як потрібен, нехай Церква захищає, як ні – так і буде (Дальніші пояснення о. Мітрополіта приводиться в його листівній заяві до Комісії).

Бр. В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ зазначає, що не є справою Предсоборної Народи займатись слідством, на це є Вищий Церковний Суд, Великі Збори.

Арх. Ф. СЕРГІЄВ зазначає, що не Нараді займатись слідством, але право Народи передати справу Церковному Суду.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Не можна не реагувати на зауваження Влади. Влада не довіряє о. Мітрополітові, а тому природне, що вона має віру всьому тому, що чує про особу Мітрополіта. О. Мітрополіт діє на протязі 17 літ, у нього є вороги, які й шкодять йому. Треба обговорити, з'ясувати все, не маючи недовірства ні до о. Мітрополіта, ні до Влади. Треба просити о. Мітрополіта дати листівне з'ясування справи і вінних в неправдивих інформаціях (ПОТІЄНКА) притягнути до відповідальності. Ми мусимо також засвідчити своє відношення до Влади.

Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ: Ми мусимо поставитись зі всією серйозністю, як до зауваження Влади, так само до з'ясування о. Мітрополіта. Тому-то й якесь вирішення ми мусимо прийняти. Хто мусить передати справу до Суду. За Народою є право освітлення фактів, що представники мусять передати Округовим Церквам. Треба вирішити справу, бо є загроза підвести всю Церкву під небезпеку.

Єп. К. БЕЙ: Вносить пропозицію виділити з членів ради Комісію для з'ясування справи.

О. Мітрополіт зупиняє увагу Народи на пропозиції Єп. А. ГРІНЕВИЧА про листовне спростування, а також ПОТІЄНКОМ зауважень представника Влади, що разом зі своїм висновком мусить подати Владі Предсоборна Народа.

Бр. В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ пропонує розглянути всі пакти серйозно і всебічно та винести певну думку з приводу їх.

Арх. К. КРОТЕВИЧ: думку можна дати, але в розпорядженні Народи немає зараз матеріалу, щоб мати те чи інше міркування з приводу зауважень.

Вноситься пропозиція вибрати Комісію з 4–5 осіб, яка-б розглянула матеріали й дала-б свої висновки.

Свящ. ШАРАЙ радить Нараді виступити в цій справі з побажанням, але побажанням твердим. Треба дати вказівки ВПЦРаді, треба також звернутися до о. Мітрополіта з твердим попередженням, щоб він був ще більш обереж-

ним в своїх виступах і діях. Справу з'ясування останніх подій доручити обраній Комісії.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Ми повинні перевірити все судом, ми можемо дати пораду, аби о. Мітрополіт спростував обвинувачення, притягнувши до відповідальности судової тих, хто міг спричинитись до наклепів, може й ПОТІЄНКА.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Потрібно розглянути кожний пакт зауваг представника Уряду, що заслухані в доповіді делегації, просити ВПЦР зробити свої зауваження а о. Мітрополіта дати пояснення з приводу цієї справи після чого докладно обговорити Нарадою.

Вноситься пропозиція обрати Комісію для розгляду матеріалів що-до обвинувачень о. Мітрополіта.

Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ: приступає до голосування: чи обрати комісію. Ухвалюється — обірання: запитання, з кількох осіб мусить складатись Комісія: більшістю ухвалюється з 7 осіб, при чому в склад Комісії входить делегація, що вислухувала зауваження Уряду, з 6 осіб і одного дообрать ще в члени Народи.

Більшістю голосів обирається Єп. Конон БЕЙ.

На цьому Збори закінчуються перервою до 9 год. ранку 29 липня б. р.

М О Л И Т В А.

Ранішнє засідання 29 липня б. р.

Нарада розпочинається молитвою. Голова Народи Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ звертається до Народи з запитанням: Який час збори вважають за можливе продовжувати Нараду. Чи обмежити кількість промовців і час доповідей по питаннях, що матимуть обговорюватись, чи не обмежувати.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Скільки часу потрібно аби Нараду закінчити.

Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ відповідає: Нараду можна закінчити і сьогодні при продукційності праці.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ хоче зачитати заяву представників Братства ДХЦ. Заява, з пропозиції Голови Президії Народи Всеч. о. Костя Малюшкевича не зачитується, а переноситься в біжучі справи.

Надається слово члену Комісії свящ. К. Шараю зробити доповідь з приводу роботи Комісії.

Арх. Ф. СЕРГІЄВ перед доповіддю вважає потрібним присутність о. Мітрополіта під час зачитання доповіді Комісії.

О. Мітрополіт запрошується.

Єп. П. РОМОДАНІВ вносить пропозицію до прибуття о. Мітрополіта розглянути 4-й розділ програму. — Приймається.

Вноситься позачергова заява бр. МАШКЕВИЧА про необхідність для нього залишити Наряду за вимогою його од'їзду до Вінниці, а тому потрібно обрати на його місце секретаря. Одноголосно обрано на секретаря Наряду свящ. Антонія КАРПОВИЧА.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ вносить пропозицію тези по доповідях надіслати до Округових Церков.

Доповідаючи по розділові 4-му Голова Президії ВПЦР Єп. П. РОМОДАНИВ зазначив необхідність змінити формулювання 1-го пакту, дати історичний нарис, а не складати історію, бо складання історії вважає зараз за неможливе. Потрібно зазначити факти подій внутрішнього і зовнішнього життя Церкви. III пакт — ставлення діагнозу церкви і оцінка її — не вважає для себе можливим, зробить це сама церква... Охопити весь матеріал не уявляється можливим, бо він розкиданий по різних Округових Церквах.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Що-до найголовніших етапів життя УАПЦ зазначив: етапи не є періоди, а більш видатні менти. Відкидати I-й пакт нема потреби, потрібно виділити видатні події Церкви, а не вносить дрібниць. В справі справознання ВПЦР потрібно дати відповідь: що зроблено і що не зроблено. Оцінка стану: Вимагається дати практичну оцінку, що потребує дальніше життя Церкви. Оцінка мусить бути [не] філософською, а відповідати вимогам керування Церквою. Потрібно знайти матеріали для переведення роботи на майбутнє. Віддавати на Суд Собора без підготовки — неможливо.

АРХ. Ф. СЕРГІЄВ робить внесення: Найпочесніший прибув: можна перевести питання і дати слово Шираю для доповіді.

Єп. П. РОМОДАНИВ: Переривати не слід.

Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ ставить на голосування. За перерву — 2, останні — проти.

Єп. П. РОМОДАНИВ: Ніяких розходжень його думки з думкою В. ЧЕХОВСЬКОГО — немає.

Голова Наряду: Справа ясна й не потребує більш обговорення. 1) Прийняти цей 4 розділ так, як є. 2) Хто буде доповідачем і чи будуть співдоповідачі.

В. ЧЕХІВСЬКИЙ: Замінити слово «етапи» — «менти».

Голосованням 4 розділ приймається.

Голова Наряду: — Доповідачем — Єп. П. РОМОДАНИВ і при ньому можуть бути співдоповідачі.

Єп. П. РОМОДАНИВ: Коли потреба виставити другого доповідача замість мене, не маю нічого проти.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Матеріали доповідача перевірить вся Президія ВПЦР.

О. Мітрополіт: При цьому 4 розділу обов'язок дати справоздання належить Президії ВПЦР, а вона сама виділить від себе одного або двох доповідачів.

Голова Народи: В правилах Діань зазначено, що крім ВПЦР дає доповідь і Напач. о. Мітрополіт.

О. Мітрополіт: Як обранець Всеукр[аїнського] Церк[овного] Собору, Мітрополіт мусить дати справоздання і про свою діяльність звичайно й що торкається загального стану.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Мітрополіт, як Вищий духовний керownik звичайно мусить дати доповідь про духовне життя УАПЦ і про її моральний стан.

Голова Народи: Внесені пропозиції:

1) Доповідь Єп. А. РОМОДАНІВ сам бере на себе.

2) Єп. РОМОДАНІВ або Президія плюс о. Мітрополіт.

В. ЧЕХІВСЬКИЙ: По справах освітніх може бути окремих доповідач. За голосуванням о. Мітрополіт о доповідач про духовне життя УАПЦ.

По розділу 4-му — Доповідач Єп. П. РОМОДАНІВ — «за» — 10.

Доповідач Президія ВПЦР — «за» — 9.

Ухвалюється по більшості голосів доповідачем 4 розділу — Єп. П. РОМОДАНІВ.

З'ясується, що потреби в співдоповідачах нема.

Заслуховується доповідь Комісії.

Прот. о. К. ШАРАЙ зачитує акт Комісії: «Року Божого 1927 липня 28 дня. Ми нижчепідписані члени Комісії, виділеної Предсоборною Народою УАПЦ, в зв'язку з викликанням делегації Предсоборної Народи для вислухання зауваг Держ[авного] Уряду в справі зовнішньо-правного стану УАПЦ., виконуючи доручення Народи, склали цього акта в тому, що:

1) Комісія вважає, що УАПЦ стоїть перед реальною погрозою для самого існування Церкви з боку зовнішнє правового і внутрішнього.

2) Комісія рахує, що на обов'язку і Президії ВПЦР і членів Предсоборної Народи є вжити всіх заходів для точного й повного освідомлення всієї Церкви що-до змісту зауваг Уряду зівнішнє-правного стану УАПЦ.

3) Комісія зазначає, що вона не має ні достатніх матеріалів, ні часу, ні змоги для досліду й розгляду тих подій і обставин, що складають загрозу зовнішнє-правному стану УАПЦ.

4) Визнаючи, що питання зовнішнє-правного стану нерозривно з'єднується в житті УАПЦ з питанням внутрішнього стану УАПЦ та праці її керівництва, Комісія рахуючи цей стан катастрофічним і надзвичайно загрозливим, вважала-б за доцільно і своєчасно скласти особливу Комісію для досліду всіх цих питань, запропонувавши Окр[уговим] Радам виділити по одному представнику до складу такої Комісії, яка має передати здобуті матеріали на розгляд Церкви.

5) На погляд Комісії, було-б доцільним, коли-б Предсоборна Народа авторитетом представництва всієї УАПЦ звернулася до о. Мітрополіта і Президії

ВПЦР з закликом, на протязі всього часу до закінчення роботи Особливої Комісії, виконувати свої обов'язки служіння Церкви в спільній братерській праці в свідомості її відповідальности, не порушуючи норми церковного життя, особливо в справі відношення до Держави.

Акт підписаний такими [особами]: Архієпископ Костянтин КРОТЕВИЧ, Архієпископ Йосип ОКСЮК, протоієрей К. ШАРАЙ, Єпископ Микола БОРЕЦЬКИЙ, Єп. Конон БЕЙ, мірянин М. КУЛИДА.

В. ЧЕХІВСЬКИЙ: Комісія не обгрунтовала ухвали, і тому нічого не можна сказати.

Голова Наради: Комісія накреслила 5 тез: чи їх прийняти, чи обговорювати.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ: Для нього не видно, що загрожує Церкві: Комісія нічого не дала.

Голова Наради голосує: обмірковувати цей акт, чи не обмірковувати. Приймається: обмірковувати.

Арх. о. Ф. СЕРГІЄВ: Комісія не виправдала завдання Наради, чим затримався час. Передавати на іншу Комісію — значить затягти освітлення стану Церкви і ставити під загрозу всю УАПЦ.

п. 1 не обгрунтований.

п. 2-й. Но констатувати Комісія повинна була ці факти. Комісія відхилилась від обов'язку розслідувати матеріяли і дати свій висновок Нараді.

п. 3-й. Комісію може прийдеється затримати на тиждень, а то й більш, щоб вирішити справу, бо не можливо в такому стану надалі працювати.

п. 4-й. Як повинна жити УАПЦ і як повинна працювати Президія ВПЦР — вказівок Комісія не дала.

п. 5-й. Дуже легкий вихід знайшла Комісія для виправдовування по цьому пакту. На протязі останнього року часто робилися заклики Мітрополітові і Президії ВПЦР, а ненормальний стан і довів Церкву до небезпеки. — Вносить пропозицію:

Нарада мусить негайна приступити до обговорення фактів обвинувачення.

Голова Наради: В якому порядку обмірковувати.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ: Чи компетентна Нарада вирішити й підготувати це питання.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Чи слід по кожному пакту доповіді делегації вислухати доповідь Комісії й обговорити.

Голова Наради: Пропозиція: Обговорювати проект резолюції Комісії так, як він складений. — Приймається без голосування.

Приступає Нарада до обмірковання доповіді Комісії.

В. ЧЕХІВСЬКИЙ: Я підкреслював необхідність знову нагадати всі факти обвинувачення і їх обговорити.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Просити о. Мітрополіта дати пояснення; просити Комісію більш детально обміркувати цю справу.

Єп. М. БОРЕЦЬКИЙ: Я, як член Комісії, дивуюсь тому, що сказано: чому Комісія ніби-то ховається й покривається пеленою і не виконала своїх обов'язків. Все ясно в роботі Комісії. Будете 3 дні працювати, а все рівно до одного прийдете. Все це занотовано, що дала делегація. Зауваги Влади про роботу Мітрополіта делегацією з'ясовані (цітує п. 1-й). Як не буде гарних наслідків, то Влада регулюватиме (цітує п. 2-й). Все це потрібно поширити по округах, щоб не сказали, що промовчав актив, промовчала й Церква. Для детального розслідування фактів потрібно було-б викликати осіб, які перебувають дуже далеко, — що не можливо, а як і близько, як напр. Троїцька парафія, то все таки потрібно на це тиждень, а той більш (цітує п. 3-й) — було мало часу для дійсного освітлення стану, й це правдиво.

(П. 5-й) Зібрані матеріали передати на розгляд Церкві, не сказано: «на розгляд Суду або Собору». Поки Президія ВПЦР не приступить до праці. Церква до тих пір нічого не почує. Вважаю, аби відбулося засідання ВПЦР на очах Наради, тоді тільки справа стане ясніша. Замки повісять раніш [нрзб.] вирішення. Вважав-би, аби Нарада зараз розібрала цю справу.

В. ЧЕХІВСЬКИЙ: Треба, щоб Комісія обгрунтовала дані, дала фактичні підстави до своїх висновків. Цікаво знати чи дійсно комісія мала всі данні — всі матеріали, чи дійсно так трудно дати фактичну відповідь: яка загроза, яка вимога й т. инш.

О. Мітрополіт: Чогось говорять про щось катастрофічне і моя особа є причиною цієї загрози. Коли Комісія була зібрана, я подав до Комісії докладні пояснення з приводу всіх обвинувачень. Комісія не довела, чи знаходить вона правдивими зауваження Влади і мої пояснення. Незадовольнююча діяльність Комісії: вона повинна була дати відповідь чи підставні обвинувачення Влади. Взяти копії всіх моїх попередніх листів до Політуправління з приводу вібрання та инш., де все з'ясовується. Просять зачитати всі пояснення, що надіслані ним до Політуправління для більшого освітлення.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ: Я всею душою своєю хочу вийти з того стану, в якому опинилася Церква. Я не бачу катастрофічного стану Церкви, він не повинен бути катастрофічним. Констатуючи факт катастрофічного стану, Комісія ніяких порад не дає. Комісія мусила знайти вихід для спокійного життя Церкви й особи Мітрополіта. Коли загрожується небезпекою Церкві на підставі нез'ясованих фактів то треба чи ВПЦРаді вийти в комісію, чи Мітрополіту, щоб уникнути катастрофічного стану.

Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ: Уряд не загрожував катастрофом Церкві: Уряд давав лише обвинувачення.

О. Мітрополіт з'ясовує, що не він зазначає про катастрофічний стан Церкви, а сама Нарада.

Прот. Х. ГОВ'ЯДОВСЬКИЙ: Заяви о. Мітрополітом через канцелярію ВПЦР передані Уряду.

Прот. М. ХОМІЧЕВСЬКИЙ ми стоїмо перед фактами, що силу їх треба проаналізувати. Стан політичний викликав певну настороженість Уряду, чому й Уряд більш насторожливо ставиться до тієї чи іншої персони. Що може бути контр-революційним, коли ми зносилися з іншою орієнтацією, напр[иклад] з тихонівською, яка має стверджений Урядом статут і має легальне існування. Не здається, що є в цьому якась загрозливність.

Факт нелегального зібрання не може мати щось жахливого, що б непокоїло Уряд. Він може тільки оштрафувати винних за невиконання розпорядження про зібрання.

Голова Наради: — Припиняє... Це діло Уряду зазначити розмір кари, а не наше...

Прот. М. ХОМІЧЕВСЬКИЙ продовжує факт про відмовлення ПОТІЄНКА Мітрополітом від зречення сану не може нас дивувати. Тут теж нема нічого контр-революційного.

Голова Наради знов припиняє: не точно передаються факти: доповідач не знайомий зовсім з фактами обвинувачення... доповідача.

Прот. М. Хомічевський продовжує: факт викреслення слів політичного змісту не може мати характеру політичного вчинку. Викреслено, бо не місце в церковному органі повідомленням цілком політичного характеру, але й це з боку життєвого не може мати серйозного значіння... Ці факти є лише наслідком напруженого стану Уряду, який обвинувачує нас в них.

Голова Наради: До порядку, про обмеженність. Голосує: за обмеженність кількості промовців — за необмеженність більшість. За обмеженність повним часом — більшість. Який саме — п'ять хвилин. Необмеженність часу для члена Комісії прийнято. Внесення В. ЧЕХІВСЬКОГО: Не обмежувати часом о. Мітрополіта — прийнято.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: до порядку: Делегація дає точну формулюровку обвинувачення. Президія дає додаткові відомості, Мітрополіт пояснення.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ: Нам потрібно запобігти лише тяжкого стану Церкви, а не розглядати факти й переводити слідчої роботи.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Слід обгрунтувати думки Комісії, а не обгрунтовувати самі факти обвинувачення.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ вносить пропозицію передати акт Комісії, яка складе протокол. Акт треба відкинути в цілому.

Приймається пропозиція Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧА зберегти вироблений порядок.

Єп. Микола Борецький: Після зауваг делегації Народа почувала себе схвилюваною і не дала точної формулювання, чому Комісія не знала, які функції на себе взяти. В заувагах Уряду говорилось, що апелювати до Мітрополіта Уряд вважає зайвим, бо йому не вірять, а апелює до Церкви. Як же нам не констатувати певної загрози Церкві, як з'ясувати зараз факти. Потрібно викликати Потієнка для з'ясування розмови його з о. Мітрополітом, що була віч на віч. Як це можливо. З приводу переговорів з слов'янами ніби-то з відому Мітрополіта з метою повалити обновленців викликати всіх, хто був при цьому — це зовсім неможливо. Ми поставили завданням з'ясувати і внутрішній стан Церкви і можливість дальшої праці Президії ВПЦР. Ми не ухилялись і далі все.

О. Мітрополіт: Комісія не виконала прохання Мітрополіта довести до відома Народи та всієї Церкви пояснення Мітрополіта виходять, що Комісія не має охоти захищати свого Мітрополіта.

Єп. М. БОРЕЦЬКИЙ: Трудно слухати слова Мітрополіта, Комісія зробила те, що вона могла зробити. 7 чоловік не можуть мати авторитету перед всією УАПЦ й принижати авторитет Мітрополіта, або осуджувати його.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Комісія без системи провела свою працю і не виконала своїх завдань. Одні кажуть: нема обвинувачень, а другі — що є. Всі сили направлені на Мітрополіта, щоб усунути його. З матеріалів, що маються у делегації, можна думати, що чашу терпіння Уряду переповнила крапля, що нею з'являється стаття ШЕЛУХІНА з викресленням місця про Петлюру.

О. Мітрополіт зазначає, що все це спростовано його заявою.

Голова Народи робить заувагу, що в доповідях не можна робити психологічного аналізу настроїв преставників Уряду, наше діло розглянути факти.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Кажуть, що ми стоїмо перед загрозою катастрофічного стану Церкви. Уряд, зазначаючи, що не вірять о. Мітрополітові, цим самим не позбавив його права подачі нової заяви для з'ясування всіх фактів.

О. Мітрополіт: З'ясовано вже все.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Ми повинні виявити своє відношення до Мітрополіта, чи ми віримо, що він є контр-революціонер, чи ні; ми повинні бути ні теплими, ні холодними.

Голова Народи зазначає, що о. Мітрополіт не просив зачитати його заяву, через те вона не читалась. (Передається заява о. Мітрополіта ЧЕХІВСЬКОМУ).

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Обговорюючи факт розмови з ПОТІЄНКОМ, потрібно сказати свою думку. — Свідчить, що не допускає персонально ніякої антирадянської роботи о. Мітрополіта, і потрібно це всім посвідчити: чи припускаємо ми за о. Мітрополітом контр-революційну роботу. Зазначає, що знає настрої і думки о. Мітрополіта і може свідчити його лояльність до Уряду.

2-й факт — Лист ШЕЛУХІНА. Зазначає, що коли о. Мітрополіт викреслив слова, то він надсилав цей лист через ВПЦР. Просить освітити ці факти.

Голова Народи: Зачитує пояснення о. Мітрополіта в справі обвинувачення його в контр- революції від 27 липня 1927 року.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Не знаємо, що робимо. Яку місію взяли на себе. Коли зачитується заява з одного боку, то вона викликає й контрзаяву.

Голосується: чи зачитувати заяву о. Мітрополіта до Уряду з приводу обвинувачень його в контр-революційній роботі- «за» — П, «проти» — І.

Голова Народи зачитує копії заяви (прикладаються до протоколу).

Забіраючи собі слово по обговоренню, Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧ зазначає, що директиви Комісії були дані не ясні, через те Комісія сама встановила розмір своєї компетенції і зробила те, що могла: виходить, що Комісія сказала, а тепер ми їй не віримо. Попробуйте самі перевірити.

Ми повинні констатувати, що погроза є, й це мусить знати вся Церква. Комісія каже, що зараз вона не може освітити всіх фактів: та й як вона могла б це зробити.

Треба освітити їх перед Церквою всіма засобами, що має в своєму розпорядженні Церква. Замовчати, не освідомлювати Церкви, не можна, бо Уряд обвинувачує не персону о. Мітрополіта, а всю Церкву разом з о. Мітрополітом.

Заувага, що не було часу для достатнього освітлення цієї справи, це річ звичайна: для перевірки всіх пактів обвинувачення потрібний час. В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ каже, що потрібно вірити о. Мітрополітові, але є різна віра. Потрібна віра розумна. Для цього слід перше перевірити факти, а тоді сказати, чи вірити чи ні. Обвинувачення ставиться й ВПЦР; коли висловлювати довір'я чи недовір'я Мітрополітові, то потрібно це зробити й по відношенню до ВПЦР. (Цітує висловлення Комісії, що потрібно дати час і т. инш.). Настоює на необхідності всебічного освітлення цієї справи. Пропонує: ставитись до справи серйозно й прийняти резолюцію, яку накреслила Комісія.

О. Мітрополіт: Представник Уряду вимагає, щоб Церква була освідомлена про вчинки Мітрополіта, а в ухвалі Комісії нічого не сказано про особу Мітрополіта, чому Народа і мусить висловитися з приводу обвинувачень. — Уряд ставить обвинувачення і ВПЦРаді, що ніби вона прикривала роботу Мітрополіта, але остання сама себе може виправдати і виправдала, бо вона освідомляла Церкву: Ви повинні дати можливість для спростовання виправдання перед Церквою і Мітрополітові.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Що-до відносин між о. Мітрополітом і ВПЦР — це є справа внутрішня, і зупинятись на ній не слід. Справа більш серйозна зовнішнє-правна. Звертає увагу на І-й пакт: Церкву негайно слід сповістити, але й потрібно зараз щось сказати ясне про загрозу. Потрібно цю сторону з'ясувати. Ми можемо, обміркувавши справу цю, сказати ясно й недвозначно

й посвідчити перед Державним представництвом про о. Мітрополіта. На основі фактичного матеріалу, що в нашому розпорядженні, й довір'я до заяви о. Мітрополіта, що він нічого проти Влади не говорив з Потієнком, ми можемо свідчити про політичну певність о. Мітрополіта й через Президію ВПЦР просити Держ[авний] Уряд зняти з о. Мітрополіта підозріння в політичній непевності.

Арх. Ф. СЕРГІЄВ: Становище тотожне з тим, що ми переживали рік тому. Обвинувачення о. Мітрополіта і ВПЦР мають однакове значіння; при ньому не можна далі працювати; слід перед Урядом реабілітувати себе. Потрібно з'ясувати, чому факти протилежні поясненням; факт залишається фактом; коли о. Мітрополіт обвинувачується, то це вже вносить якусь непевність в життя Церкви, що і є фактом; цілком довіряючи особі о. Мітрополіта і не бачучи за ним і за Церквою ніякої контр-революції й петлюрівської роботи, все-ж таки визнати, що була необережність з боку о. Мітрополіта, і потрібно надалі бути більш обережним.

Арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ: Хочу ясності. З інформації делегації видно, що уряд не довіряє о. Мітрополітові, і це є загрозою, катастрофічним станом Церкви. Справа серйозна для Церкви. Дорогий для нас і о. Мітрополіт, дорога і ВПЦР, а найдорожче сама Церква. Не видно широти й одвертості в цій справі. Слід серйозно поставитись до цієї справи.

Єп. А. ГРИНЕВИЧ, аналізуючи факти обвинувачення, каже, що коли-б о. Мітрополіт був петлюрівських поглядів, то ШЕЛУХІН не слав би такого листа з лайком по адресі Петлюри.

Єп. Я. ЧУЛАЇВСЬКИЙ — слід прийняти резолюцію, яку прийняла Комісія.

Вноситься пропозиція приняти запис промовців — приймається. Обмеження промовця 5 хвилин — приймається. Слово останнє о. Мітрополітові і В. М. ЧЕХІВСЬКОМУ.

О. Мітрополіт: Потрібно виділити в резолюції Комісії зовнішню справу Церкви від внутрішньої. З приводу першої потрібно зараз висловитись Нараді, а внутрішню вирішити в якій угоді спосіб.

Голова Народи голосує внесені пропозиції:

- 1) Прийняти тези Комісії — 18 «за», «проти» — 2 і «утримав[шихся -]» 2.
- 2) розподілити резолюцію Комісії на дві частини що до внутрішнього й зовнішнього стану Церкви, й з'окрема розібрати — меншість.

Внесення В. М. ЧЕХІВСЬКОГО: Доручити Комісії обґрунтувати підстави.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Чи має силу Комісія обґрунтовувати підстави.

Арх. І. ОКСЮК: Ні в якому разі Комісія не може цього зробити.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Обґрунтувати ці тези — більшістю відхиляється.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ (формулює свою пропозицію): На підставі фактичного матеріалу, що був у розпорядженні Народи, довіряючи зокрема заяві

о. Мітрополіта, що він не говорив нічого, контр-революційного характеру в розмові з В. ПОТІЄНКОМ, Предсоборна Нарада свідчить про відсутність в сучасний мент в настроях і діяльності о. Мітрополіта яких-будь контр-революційних ментів, і про його лояльне співчутливе відношення до державної Радянської Влади й звертається через Президію ВПЦР до Державного представництва зняти з о. Мітрополіта підозріння в політичній непевності.

Голова Наради: Я не можу ставити на голосування цієї пропозиції, бо, висловлюючи довір'я, під загрозу ставимо Церкву, висловлюючи недовір'я без розбору, теж зробимо щось шкідливе.

Заступник Голови свящ. ЯЗВИНСЬКИЙ займає головування по проханню Єп. К. МАЛЮШКЕВИЧА.

Арх. К. КРОТЕВИЧ: Пропозиція В. М. ЧЕХІВСЬКОГО йде всупереч з пактом 3-м акта Комісії, який нами прийнятий.

Єп. П. РОМОДАНІВ запитує заст. Голови, чи мотиви відмовлення Голови Наради від поставлення на голосування пропозиції В. М. ЧЕХІВСЬКОГО для нього мають силу.

ЯЗВИНСЬКИЙ відповідає, що він ще не з'ясував собі можливість свого головування... і пропонує зняти з голосування пропозицію В. Чехівського. Голосується — пропозиція В. ЧЕХІВСЬКОГО знімається з голосування.

О. Мітрополіт відмовляється від своєї пропозиції.

Голова Наради — Треба обрати Комісію для розгляду справи.

Арх. К. КРОТЕВИЧ: — Доручити одній особі зібрати матеріали зо всіх сторін, зо всіх земель.

Священник ПУХАЛЬСЬКИЙ: Зараз треба обрати Комісію.

Свящ. К. ШАРАЙ: Матеріал дати Окр[уговим] Соборам.

Голова Наради: Є різні способи розуміння — матеріали передати Церкві, або Всеукр[аїнському] Собору, або Суду. Матеріали передати округам не можливо, а висновки.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Дуже влучно сказав Арх. К. КРОТЕВИЧ, що всі матеріали краще одному зібрати, а округові церкви теж зберуть матеріали й доставлять цьому обраному від Наради. о. К. ШАРАЙ теж правдиво сказав, щоб всі округи були освідомлені.

Голова Наради: Конструкція така — обирається одна особа з членів Наради для збирання матеріалів і координування праві останніх членів Комісії. В кожній окрузі збирається одна особа для збірки матеріалів що-до стану Церкви і всі з'їзжаються до м. Київ для належних висновків.

Запитання –

1) Обирається особа з мешканців м. Київ, чи с периферії.

Приймається — необов'язково з Київ.

2) Чи з членів Наради. Приймається: необов'язково з Наради. Висовують-ся кандидатури: Єп. А. ГРІНЕВИЧА, прот. Л. КАРПОВА, Арх. І. ОКСІЮКА, Арх. К. КРОТЕВИЧА, В. М. ЧЕХІВСЬКОГО.

Арх. І. ОКСІЮК зазначає, що він по своїй хворості бажає виїхати для лікування і відпочинку і тому не зможе перевести збірку належних матеріялів чому й відмовляється. За голосуванням відмовлення приймається.

Арх. К. КРОТЕВИЧ: Я є членом Вищого Церковного Суду. Мітрополіт — Голова Вищого Церковного Суду. Отже матеріяли про о. Мітрополіта поступлять до Суду, мені прийдеться їх розглядати, і тому не можу виставити своєї кандидатури.

Нарада висловлює ту думку, що справа о. Мітрополіта повинна поступити не до Вищого Суду, а до Всеукр[аїнського] Ц[ерковного] Собору, і тому його кандидатуру не вважаю можливим відхилити — приймається.

Арх. К. КРОТЕВИЧ: Мент надзвичайний, і я схилиюсь перед волею Церкви і не відмовляюся допомогти в цій справі.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Згоджується умовно: умова така: Нарада уповноважує його після з'ясування документальних даних звернутися до Держ[авного] Уряду з проханням зняти з о. Мітрополіта підозріння в політичній непевності.

Єп. П. РОМОДАНІВ: Чи не є така умова насильством над волею соборно-правної Церкви.

Голова Наради робить заувагу, що такого запитання ставити не можна.

В. М. ЧЕХІВСЬКИЙ: Єп. П. РОМОДАНІВ не дає ніяких підстав свого твердження. Воно є неправдивим, безпідставним і осудливим зауваженням про думку члена Наради.

Єп. А. ГРІНЕВИЧ: Моя пропозиція, що раніш висловлена, була не прийнята Народою, а тому я не бачу можливим для себе виставити свою кандидатуру.

Пристається до голосування: «за» Арх. К. КРОТЕВИЧА — 16; «за» Єп. А. ГРІНЕВИЧА — 5; «за» В. М. ЧЕХІВСЬКОГО — 6.

Обраним по більшості голосів — арх. К. КРОТЕВИЧ.

Останніх членів Комісії обирають ОЦРади.

Свящ. Д. ПУХАЛЬСЬКИЙ: Арх. К. КРОТЕВИЧ обраний Всеукр[аїнською] Народою, а Винницька округа повинна мати окремого представника.

За голосуванням ухвалюється: Винницька округа має право на окреме представництво.

Перерва до 5 год. дня. [...]